

חלק ב': ההשלכות הרחבות של ההסכם על האתגר הביטחוני מאיראן

האם על ישראל לשמר את האופציה הצבאית נוכח ההסכם?

אפרים קם

האופציה הצבאית הייתה עד לאחרונה רכיב מרכזי בהיערכותה של ישראל ובאסטרטגיה שלה לסיכול תכנית הגרעין האיראנית. חתימת הסכם הגרעין משנה את המצב ומכרסמת במידה משמעותית בממשותו של איום הישראלי להפעיל את האופציה הצבאית בעת הצורך. ראשית, הממשל האמריקני הוריד מבחינתו למעשה את האופציה הצבאית שלו מעל השולחן, ובכך פגע גם באופציה הצבאית הישראלית. שנית, מימוש האופציה הצבאית על ידי ישראל, כל עוד האיראנים לא מפרים מהותית את ההסכם, ייתפס כניסיון להרוס הסכם בינלאומי שעליו חתומות המעצמות. מסיבה זו תיפגע גם אמינותה של האופציה הצבאית הישראלית. למרות זאת, על ישראל לשמר את האופציה הצבאית לעת מצוא – אם וכאשר איראן תפר בעתיד את ההסכם, ובעיקר אם יסתבר שהיא חותרת לנשק גרעיני. אם כך יקרה, גם האופציה הצבאית האמריקאית תחזור ותעלה על השולחן, ובכך תיתן גיבוי לאופציה הישראלית.

מה החשיבות של תכנית הטילים האיראנית ב"יום שאחרי" ההסכם?

אבנר גולוב

מדינה השואפת ליכולת גרעינית צבאית מבצעית נדרשת לפתח פצצה ולפתח פלטפורמה לשיגור הפצצה ליעדה, וזאת כדי לייצר איום גרעיני-מבצעי אמין. אם למרות הסכם הגרעין איראן תצליח לפתח פצצה גרעינית, שיפורה של תכנית הטילים האיראנית יהיה המכשול האחרון בדרך להפיכתה למעצמה גרעינית. למרות זאת, ההסכם שנחתם בין המעצמות לאיראן איננו נותן מענה לאיום הגלום בתכנית הטילים האיראנית. כבר בימים הראשונים של המשא ומתן, טהראן קבעה כי תכנית הטילים לא נמצאת על שולחן הדיונים, על יסוד הטענה שהשיחות מוגבלות לתכנית הגרעין בלבד. למרות זאת, הסכם הגרעין קובע כי הסנקציות הקשורות לתכנית הטילים של איראן תוסרנה לאחר שמונה שנים כחלק מהחלטה חדשה של מועצת הביטחון של האו"ם. זאת, נוכח

ההצהרות האמריקאיות במהלך המשא ומתן כי הסנקציות שאינן קשורות לתכנית הגרעין האיראנית לא תוסרנה, לרבות אלו הקשורות לתכנית הטילים. איראן המשיכה לפתח את תכנית הטילים שלה לאורך המשא ומתן והיא צפויה להמשיך ולעשות כן גם בעתיד.

כרכיב משלים לעסקת הגרעין עם איראן, על הממשל האמריקני לפעול באסטרטגיות לעצירת תכנית הטילים האיראנית לפני שלאיראן תהיה היכולת לזווד טילים בליסטים עם ראשי קרב גרעיניים, שיאיימו על כל נקודה במזרח התיכון ואף מעבר לאזור. צעד זה חשוב כדי לצמצם את האיום הגלום במציאות החדשה, שבמסגרתה איראן מוכרת כמדינת סף גרעינית לגיטימית. צעד זה יכול לחזק את ההרתעה מול איראן ולמנוע החלטה איראנית לחצות את הסף הגרעיני, מבלי שתוכל לתרגם את יכולתה הטכנולוגית בתחום הגרעין ליכולת צבאית מבצעית. על הקונגרס לדרוש מהממשל להציג תכנית פעולה, שתיתן מענה לאיום זה במסגרת הערכת ההסכם ובמסגרת מדיניותו במזרח התיכון ב"יום שאחרי" ההסכם.

מהי השפעת ההסכם על איום הסייבר מאיראן?

גבי סיבוני ודניאל כהן

תקיפות סייבר כנגד תכנית הגרעין של איראן והמחאה העממית הנרחבת באיראן, שנתמכה במרחב הרשת בזמן בחירות 2009, מיצבו את זירת הסייבר כמרכזית בחשיבותה בעיני המשטר האיראני והובילו אותו להקים מערך סייבר נרחב.

יישום ההסכם עם המעצמות ישפיע על זירת הסייבר האיראנית – פנימית וחיצונית. בהיבט הפנימי, פתיחתה של איראן לעולם עשויה להקשות על ריסון גורמים חתרניים ומתנגדי משטר. לכן צפויה עלייה בפעילות הפיקוח והסיכול האיראנית במרחב הסייבר הפנימי, תוך פיתוח יכולות טכנולוגיות להגברת הניטור והשליטה במרחב זה. באשר לאיום הסייבר מחוץ לאיראן, פינוי משאבים ממרחב ההגנה הפיזי לצד ירידת הסבירות לתקיפה קינטית בעתיד הנראה לעין, וכן כספים שיוזרמו לכלכלה האיראנית עשויים לנתב משאבים רבים יותר מאשר בעבר לטובת ההגנה בסייבר. כתוצאה מכך עלולה ישראל להתקשות לאסוף מודיעין ולתקוף קיברנטית באיראן. לאור הדברים האלה, יידרשו גופי הביטחון הרלוונטיים בישראל להשקיע זמן, משאבים ויצירתיות בפיתוח יכולות התמודדות מול הגנה משופרת.

המשטר האיראני אף צפוי להגדיל את המשאבים שיופנו לפיתוח נוסף של יכולות תקיפה מתקדמות, וכן להגדיל את היקף פעילות הפיתוח של היכולות ושיתופי הפעולה בתחום הסייבר עם חזבאללה וחמאס. בתרחיש שכזה עלולה ישראל למצוא עצמה נתונה למתקפות סייבר מתוחכמות ועוצמתיות יותר מאשר היום – נגד המערכות

המדיניות, נגד תשתיות חיוניות ונגד יעדים במגזר האזרחי. ישראל תידרש לשדרג את המענה ההגנתי שלה במגוון היבטים, באמצעות שיפורן של יכולות המודיעין, יכולות הסיכול ומנגנוני התאוששות מתקיפות מוצלחות.

מהן השלכות ההסכם על אפשרות להגברת מעורבות איראנית בטרור?

יורם שוייצר ובנדטה ברטי

במהלך המשא ומתן עם האיראנים ובמסגרת חתימת ההסכם שנחתם בוינה בשבוע שעבר לא עלתה, ככל הידוע, סוגיית התמיכה המתמשכת של איראן בארגוני טרור שונים במזרח התיכון ותפקידה במלחמת האזרחים בסוריה. החתימה על ההסכם בנושא הגרעין לא הותנתה בהפסקת תמיכתה של איראן בארגוני טרור ובשינוי מדיניותה האזורית. אי לכך, אלו המצפים לשינוי משמעותי במדיניות של איראן כתוצאה מההסכם, צפויים להתאכזב. החשש הוא כי למרות הצהרות פומביות אופטימיות של מדינות המערב על שינוי מקווה במדיניות האיראנית, הסכם הגרעין דווקא מעניק לאיראן הכרה דה פקטו במעמדה ההגמוני במזרח התיכון ובמפרץ, ובכך למעשה יש מעין השלמה משתמעת של המערב עם התמיכה של איראן בטרור באמצעות אימון, חימוש ומימון של חזבאללה, חמאס וארגונים נוספים. יש לציין כי התומכים בהסכם הגרעין טוענים כי יש להסתכל בנפרד על הסכם הגרעין וכי הוא לא עומד בניגוד לגיוני הבינלאומי של איראן בנושא התמיכה בטרור ובמשטר בסוריה. עם זאת, העובדה כי בעקבות ההסכם וכתוצאה מהסרת ההקפאה על הנכסים וחשבונות הבנקים שלה והסרת המגבלות על הסחר עמה, צפויה איראן לזכות בהכנסות כלכליות אדירות וליהנות מפתיחת השוק האיראני לעסקאות כלכליות וצבאיות חובקות עולם. דבר זה יאפשר לאיראן להגדיל את היקף תמיכתה בארגוני טרור ולהזרים לקופתם כסף וציוד ואמצעי לחימה רבים ומשוכללים יותר מבעבר. בנוסף, מתחזק החשש כי הסכם הגרעין המתעלם לחלוטין ממדיניות הטרור האיראנית הינו איתות מדאיג באשר ליכולת ההרתעה שיש למדינות המערב וארצות הברית בראשותן, מול המשכה ואף הגברתה של מדיניות הפרולiferציה של הטרור מצד המשטר האיראני באופן שיאיים על היציבות במזרח התיכון ובגבולותיה של מדינת ישראל.